

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто стан аналітичного забезпечення внутрішньогосподарського контролю за формуванням фінансових результатів в умовах застосування сучасних програмних продуктів.

В статье рассмотрено состояние аналитического обеспечения внутреннего контроля за формированием финансовых результатов в условиях использования современных программных продуктов

The state is considered in the article analytical providing internal control after forming of financial results in the conditions of application of modern software products

Ключові слова: аналіз, внутрішньогосподарський контроль, фінансові результати, прибуток.

Сьогодні найбільш актуальною стає проблема здійснення дієвого й ефективного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання. Жодне підприємство не обходиться без системи контролю, який є однією із найважливіших функцій управління та виступає засобом зворотного зв'язку між об'єктом і суб'єктом управління.

Значний внесок у теоретичні дослідження проблем аналізу та контролю фінансових результатів зробили такі вітчизняні вчені-економісти: М.Т.Білуха, Ф.Ф.Бутинець, З.В.Гуцайлюк, А.М.Кузьмінський, Є.В.Калюга, Л.В.Нападовська, В.О.Озеран, Б.Ф.Усач, а також зарубіжні вчені П.С.Безруких, К.Друрі, Р.Ентоні, В.Ф.Палій та інші.

Водночас вивчення наукових праць і практика господарської діяльності свідчать про те, що досі є дискусійними безліч теоретичних положень, а ціла низка принципово важливих питань, пов'язаних з контролем, аналізом і прогнозуванням фінансового результату, потребують суттєвого вдосконалення.

Завдання статті – розкрити особливості методики аналітичного забезпечення внутрішньогосподарського контролю за формуванням фінансових результатів діяльності підприємства.

Одним з головних завдань розвитку економіки України на сучасному етапі є перехід до стійкого економічного зростання. Необхідність вирішення цього завдання обумовлюється не тільки логікою функціонування економічної системи, але й декларується державою.

Особлива актуальність розв'язання цих проблем у сучасних умовах обумовлена, перш за все, прийняттям Податкового кодексу, який повинен повною мірою реалізувати стимулюючу функцію податків.

З метою внутрішньогосподарського контролю за виробничими процесами та оперативності реагування на економічну ситуацію на підприємствах проводиться аналіз фінансових показників.

Метою аналізу фінансових результатів операційної діяльності підприємства є пошук шляхів та кількісна оцінка резервів збільшення прибутку і підвищення рентабельності підприємства на основі ефективного управління його доходами й витратами.

Об'єктом аналізу фінансових результатів є, власне, фінансовий результат діяльності підприємства (прибуток або збиток від операційної діяльності), а також його складові, тобто доходи і витрати підприємства, що їх було отримано в досліджуваному періоді внаслідок здійснення всіх видів діяльності.

Харчова промисловість має соціальне значення, забезпечує здоров'я нації та соціально-економічну безпеку країни. Найбільш соціально важливими галузями харчової промисловості є хлібопекарська, м'ясна, молокопереробна.

Оскільки держава підтримує соціально незахищені категорії населення через регуляторну цінову політику, для підприємств харчової промисловості, в яких ціноутворення підлягає державному регулюванню, основною особливістю, що має враховуватися у встановленні цін, є державне регулювання. Отже, поширення масштабу державного регулювання цін обмежує дії підприємств харчової промисловості щодо ціноутворення і вносить значні обмеження до прогнозування цін.

В умовах ринкової економіки, коли особливої актуальності набувають аспекти, пов'язані з проблематикою фінансового аналізу, особливо питання прибутковості і рентабельності господарської діяльності, необхідно розглянути аналіз резервів не тільки у взаємозв'язку з аналізом використання економічного потенціалу, але й з фінансовим аналізом діяльності організації. Таким чином, розробка теоретичних основ аналізу резервів і аналізу ступеня використання економічного потенціалу у взаємній ув'язці з фінансовим аналізом діяльності організації на основі використання комп'ютерних технологій є одним із найважливіших на сьогодні завдань розвитку економічного аналізу як науки. Подальший розвиток економічного аналізу з використанням сучасних комп'ютерних технологій пов'язаний не тільки з вдосконаленням самої комп'ютерної техніки та засобів комунікацій, але й з розробкою методологічних і методичних підходів до проведення економічного аналізу, які враховують нові можливості, а також внутрішні і зовнішні умови функціонування господарюючих суб'єктів.

Кожний результативний показник діяльності підприємства залежить від численних і різноманітних факторів. Чим детальніше досліджується вплив факторів на величину результатного показника, тим точніші результати аналізу й оцінка роботи підприємства. Під факторами розуміють умови, рушійні сили, необхідні для здійснення господарських процесів, а також причини, що впливають на результати зміни даних за окремими показниками діяльності. [1, с.22]

Валовий прибуток (збиток) – це різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Показник “валовий прибуток” є повним показником діяльності підприємств. У складі його враховується прибуток від всіх видів діяльності. Цей показник використовується для оцінки виконання програми виробництва і розрахунку завантаження виробничих потужностей [2, с.12].

Як відомо, процес ціноутворення на виробничих підприємствах суворо контролюється з боку органів державної влади. Тому на цих підприємствах необхідно ретельно проводити контроль за витратами, понесеними на собівартість продукції, шляхом здійснення факторного аналізу, щоб при необхідності змістовно обґрунтувати встановлену ціну та запобігти збитковості діяльності. Також, характеризуючи операційну діяльність, слід виділити вплив на прибутки зміни адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат, зростання яких призводить до зменшення результату операційної діяльності підприємства. Процес аналізу прибутку (збитку) від операційної діяльності передбачає порівняння отриманих доходів з витратами підприємства та з'ясування причини їх зростання або зниження. Це стосується величини собівартості реалізованої продукції, інших операційних, збутових витрат і адміністративних витрат, зростання яких безпосередньо впливає на зменшення прибутку під операційної діяльності.

Операційна діяльність в економічній літературі і за своєю суттю є ширшим поняттям, ніж основна діяльність підприємства. Основна діяльність – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу. [3, с.196]

Прибуток від реалізації продукції в основному залежить від двох показників: обсягу реалізації продукції та її собівартості. І, здавалося б, збільшення обсягів реалізації забезпечує прибутковість підприємства. Проте в усьому є межа, яка підпорядковується законам економіки. Ця межа в аналізі визначається точкою беззбитковості підприємства. Точка беззбитковості дозволяє визначити, за якого обсягу виробництва і реалізації продукції виручка від реалізації дорівнює витратам на виробництво.

Крім прибутку від операційної діяльності, підприємство отримує значну суму прибутку від звичайної діяльності. Під звичайною діяльністю розуміють будь-яку основну діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення. Прикладом звичайної діяльності може бути виробництво та реалізація продукції, розрахунки з постачальниками, замовниками, працівниками, банківськими установами, податковими органами тощо. До звичайної діяльності відносяться також списання знецінених запасів, курсових різниць, економічні санкції за господарськими договорами, за

порушення податкового законодавства та інші операції, які забезпечують цю діяльність.

Першочерговим показником, на який звертають увагу, здійснюючи аналіз на підприємстві, – це чистий прибуток (збиток), який отримало підприємство у результаті господарської діяльності за рік та ефективність його використання, якщо це прибуток, або результат вжитих заходів – якщо збиток. В ринкових умовах чистий прибуток є основою економічного і соціального розвитку підприємства. Це, насамперед, стало джерело фінансування розвитку підприємства (реінвестування прибутку) виплати дивідендів, створення резервних фондів, задоволення соціальних і матеріальних потреб працівників підприємства та благодійності діяльності. Цей показник є вираженням ділової ефективності управлінського персоналу.

Показники прибутку, безперечно, відображають інформаційну користь, в якій прибуток використовується як один з індикаторів, що слугують основою для прийняття управлінських рішень. Особливої користі не приносять і розраховані самі по собі коефіцієнти економічних показників, оскільки вони носять інформаційний характер, на яких базуються показники економічної ефективності діяльності. Економічний ефект – відносний показник, що виміряє отриманий ефект від витрат чи ресурсів, які використовуються для досягнення такого ефекту. [4, с.410] Такий економічний ефект визначається показниками рентабельності. Рентабельність – це відношення прибутку до відповідного показника, який характеризує прибутковість (рентабельність) цього показника. [5, с.129]

За показниками рентабельності доцільно проводити рейтингову оцінку ефективності сфер діяльності, вкладення капіталу, випуску продукції тощо. З позиції кругообігу засобів діяльність будь-якого підприємства – це процес безперервної трансформації одних видів активів в інші.

Аналіз показників рентабельності застосовується для оцінки загальної ефективності вкладених засобів у підприємство. Державним інститутом комплексних техніко-економічних досліджень розроблено програму проведення факторного аналізу прибутку та рентабельності підприємства із застосуванням MS Excel, яка дасть змогу оперативно проводити факторний аналіз фінансових результатів, виявляти внутрішньогосподарські резерви зростання прибутку і рентабельності підприємства.

Так, аналіз прибутку і рентабельності підприємства дає можливість керівникам приймати ефективні рішення, управляти витратами та визначити резерви збільшення прибутку.

Таким чином, всі аналітичні розрахунки проводяться з метою внутрішньогосподарського контролю за діяльністю підприємства та оцінки ризику при прийнятті управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації оцінки впливу змін економічних факторів на результатні показники прибутку, рентабельності виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг): розроблені Держ. ін-том комплексних техніко-ек. досліджень М-ва промислової політики України / [Григор Н.М., Крехівський О. В., Ніколаєнко Н. Л. та ін.]. – К., 2003. – 299 с.
2. Блонська В. І., Васильців Т. Г., Гринкевич С. С., Заярна Н. М. та ін. Економіка підприємства: теорія і практикум. / [за редакцією доц. Міценко Н. Г., доц. Яценко О. І.] : [навчальний посібник] / – Львів: "Магнолія 2006", 2008. – 688 с.
3. Мних Є. В. Економічний аналіз: [підручник] / Є.В. Мних. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.
4. Ковалев В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры / Ковалев В.В. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 560 с.
5. Штепа Н. П. Економічний аналіз: [навч. посіб.] / Н. П. Штепа, Н.С.Приходько, О.С.Думинець. – Львів: вид-во ЛКА, 2005 – Ч. 2: Аналіз господарсько-фінансової діяльності – 2005. – 200 с.